

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

СТАВЛЕННЯ МЕШКАНЦІВ М. ДНІПРА ДО СУЧАСНОГО СИМВОЛІЧНОГО ПРОСТОРУ МІСТА

Період проведення дослідження:

08.05. - 15.09.2026 р.

Кількість етапів:

3 етапи (1 етап підготовчий - розробка і затвердження інструментарію; 2 етап польовий; 3 етап аналітичний - підготовка звітів)

Польовий етап дослідження проводився з 01.06.2026 р. по 31.08.2026 р.. Було проведено:

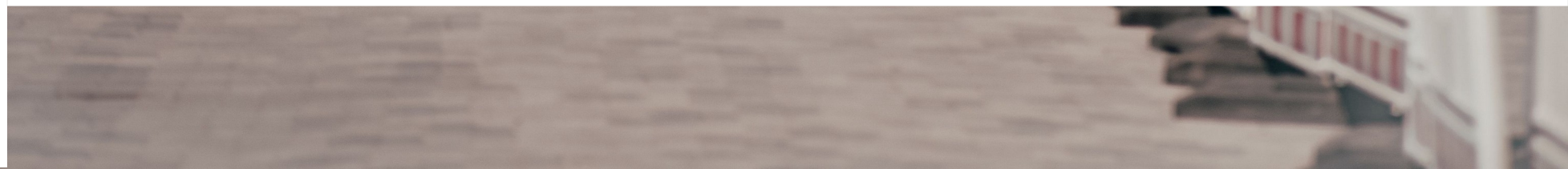
- **анкетування громадських активістів** (вибірка - 275 респондентів; статистична похибка 5,9% для показників, близьких до 50% ($P = 0,95$));
- **50 експертних інтерв'ю** серед наступних категорій: архітектура (7), історія (8), культура й мистецтво (8), журналістика (6), бізнес (6), ОМС (6), волонтерство (5), експерти культури (4);
- **7 фокус-групових обговорень** (загальні кількість інформантів склала 58; квотна вибірка: корінні мешканці (21), ВПО (15), молодь 18–35 (18), ветерани й родини загиблих (4)).

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

І ДІДЕНТИЧНІСТЬ І СИМВОЛИ МІСТА

Провідний символ міста -
природний об'єкт; це
найстійкіший консенсус усіх
трьох масивів даних.

«Дуже сильно відрізняється,
по-перше, це місто, сама ріка
дуже багато створює, настрій
самому місту надає... це
мегаполіс»

учасниця ФГ-7, 46 р.

ІДЕНТИЧНІСТЬ І СИМВОЛИ МІСТА

«Що для Вас є найбільш значущим символом Дніпра?» (не більше 3 варіантів)

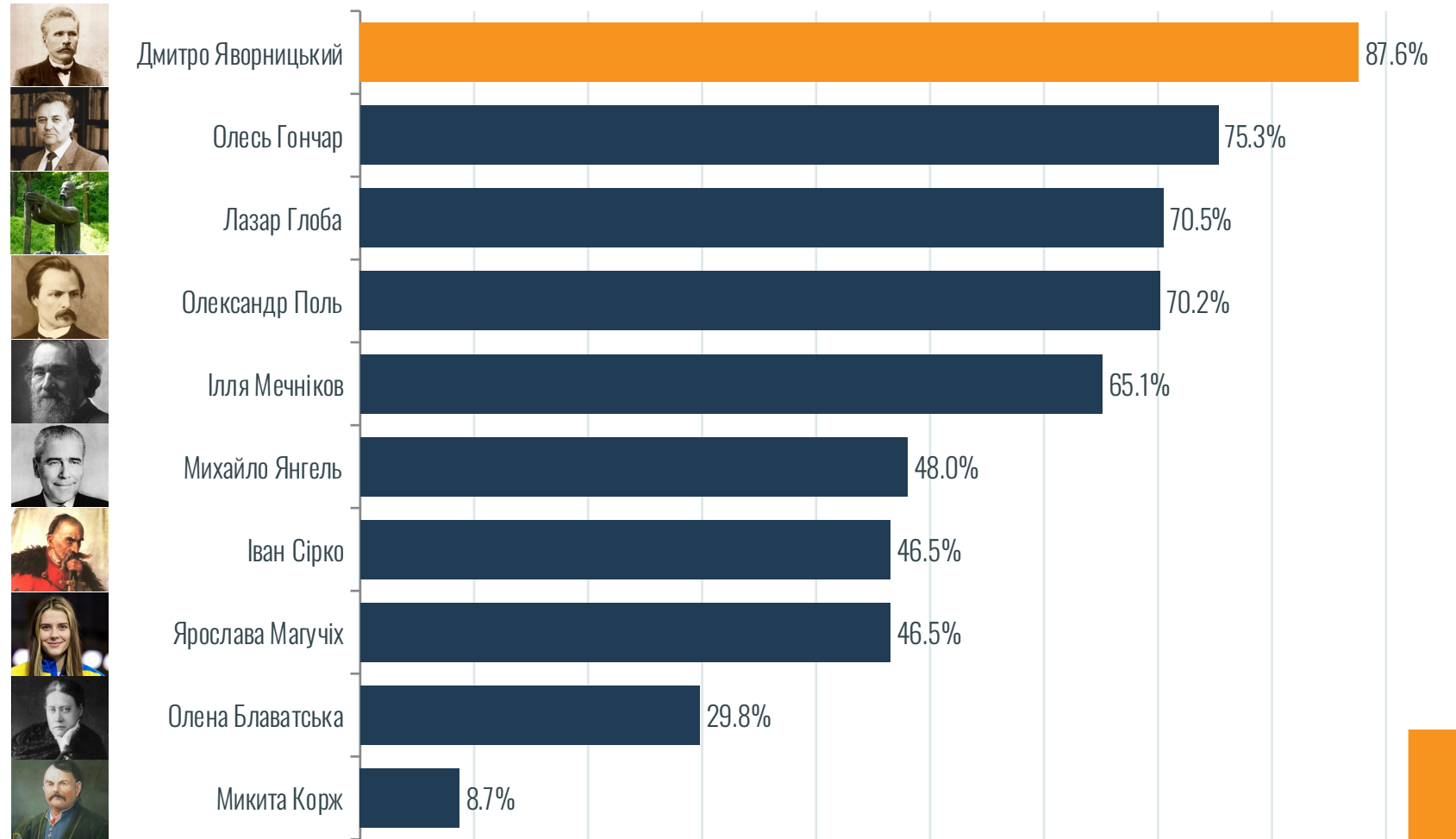

Чотири лідери - Яворницький, Гончар, Глоба, Поль - закріплені в назвах вулиць, парків і музеїв. Микита Корж, не меморіалізований у міському просторі, відомий 8,7% респондентам.

Топоніміка й музейна присутність працюють як головний канал історичної обізнаності - сильніший за шкільну програму.

ІДЕНТИЧНІСТЬ І СИМВОЛИ МІСТА

«Які постаті, пов'язані з Дніпром, Ви можете назвати?» (оберіть усі, кого впізнаєте / знаєте)

Жодного з перелічених не знаю - 1,1%; Інші відомі Вам постаті - 3,6%

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

8 з 8

категорій експертів назвали
постать «незаслужено
забутою» - незалежно один
від одного, без підказки
модератора

2 з 7

фокус-груп згадали постать

в опитуванні постать
Валер'яна Підмогильного
вписали у поле «інше»
3 респондента

ІДЕНТИЧНІСТЬ І СИМВОЛИ МІСТА

Які постаті, пов'язані з Дніпром, є, на Вашу думку, найбільш незаслужено забутими або недооціненими?

ВАЛЕР'ЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

український письменник і перекладач, один з найвизначніших прозаїків українського
«Розстріляного відродження». Жертва сталінських репресій.

*«Підмогильний ще, мені здається. Підмогильний, то просто біда якраз.
Харкову достатньо одного Шевельова для того, щоб розкрутити образ міста
так, що капіть. А у нас, значить, сам Підмогильний, і ми тут нічого не можемо
[зробити]»*

історик, El-Ist-8

*«Щодо Підмогильного, взагалі дивно, що про нього дуже мало говорять у розрізі
Дніпропетровщини... такий міщанський досить письменник із такими
європейськими поглядами, і він дуже недооцінений,
особливо в історії нашого регіону»*

учасниця ФГ-7, 32 р.

56,4% вважають, що
стереотипи відповідають
дійсності лише частково.

«Мене це якось навіть
ображає, тому що мені вже
набридло це слухати кожен
раз, коли ти говориш: я з
Дніпра - о, офісники»

учасниця ФГ-7, 32 р.

«Я навчаюся зараз у Львові...
Коли я кажу, що я працювала
в офісі, відразу всі
напружуються»

учасниця ФГ-2, 21 р.

ІДЕНТИЧНІСТЬ І СИМВОЛИ МІСТА

Які стереотипи або символічне кліше про місто Дніпро Вам доводилось чути? (оберіть усі, які знаєте)

	Відсоток (%)	
«Закрите / секретне місто» (через ракетно-космічну галузь)	63,6%	
«Бандитське / кримінальне місто» (уявлення 1990-х рр.)	57,5%	
«Місто Коломойського / Приватбанку»	49,1%	
«Третя столиця»	25,8%	
«Промисловий центр»	44,7%	
«Козацьке місто» / місто Яворницького	17,5%	
«Форпост» (у контексті воєнних подій 2022–2024 рр.)	30,2%	
«Ракетне місто»	56,0%	
«Місто офісів»	58,9%	
«Зухвале, впевнене», «так, в чем проблема?», «упремся-разберемся»	23,3%	
Жодних - не стикався(-лась) зі стереотипами	2,5%	
Інші стереотипи	1,1%	

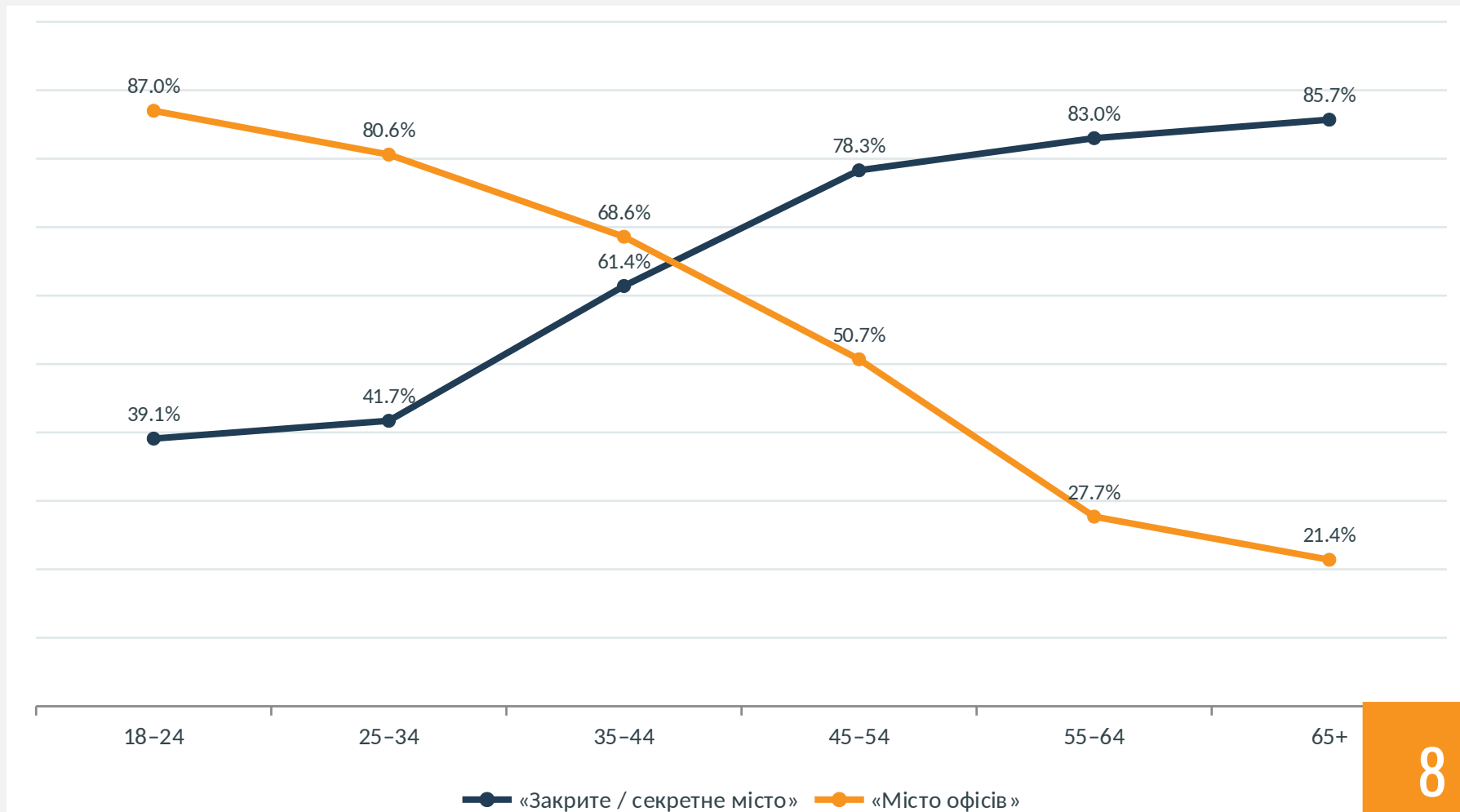
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

Обізнаність зі стереотипом «закрите місто» зростає з 39,1% у наймолодшій групі до 85,7% у групі 65+. «Місто офісів» рухається у зворотному напрямі.

«Місто офісів» - єдиний стереотип, що прозвучав в усіх семи фокус-групах

ІДЕНТИЧНІСТЬ І СИМВОЛИ МІСТА

Обізнаність зі стереотипами про Дніпро, за віковими когортами

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРИЦЬКОГО

ЗАСНУВАННЯ МІСТА Й ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

ЗАСНУВАННЯ МІСТА Й ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

Козацький наратив прийнятий на рівні цінності, але не закріплений у датуванні - 1776 рік залишається «шкільним» знанням за замовчуванням.

«Я знаю, що історичний музей веде над цим роботу постійну... Але от так, щоб це було зафіксовано прямо в просторі - мені не траплялося»

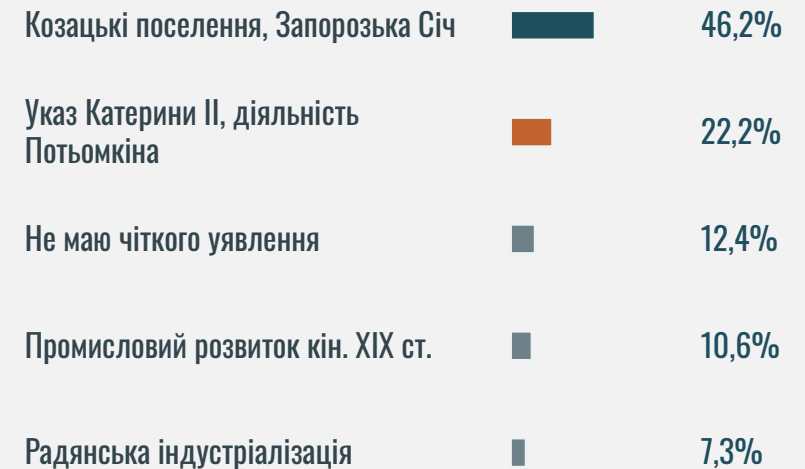
учасниця ФГ-7

Мешканці утримують козацьку версію походження - і водночас відтворюють імперську дату

Q5. Яка з наведених дат, на Вашу думку, є роком заснування міста Дніпро?

Q6. З якою основною подією Ви пов'язуєте історичну пам'ять міста Дніпро?

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

ЗАСНУВАННЯ МІСТА Й ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

«Я відмовляюся вірити в офіційну цю версію, що тільки у 18 столітті місто було засноване»

учасниця ФГ-7

Знання про власне місто фрагментарне

Джерела знання про історію міста

Школа систематично не називається основним джерелом. Домінують інтернет, власний інтерес, родинна усна традиція і саме перейменування вулиць.

«Школьная программа: в школе мы изучали историю, потом исторический музей - у нас очень хороший исторический музей... Всем рекомендую сходить туда»

учасниця ФГ-4, 65 р.

Катеринославське питання

«Катеринославський / імперський проєкт є важливою частиною міської культури»

60,1%

Згода (4–5)

24,2%

Нейтрально (3)

15,7%

Незгода (1–2)

«Все, що пов'язано з міфом про заснування міста Катериною, його в ідентичності міста не повинно бути»

службовець ОМС, ЕІ-ОМС-5

ЗАСНУВАННЯ МІСТА Й ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

Назва міста і козацька ідентичність. Обидва твердження не потребують інституційного захисту - вони вже прийняті.

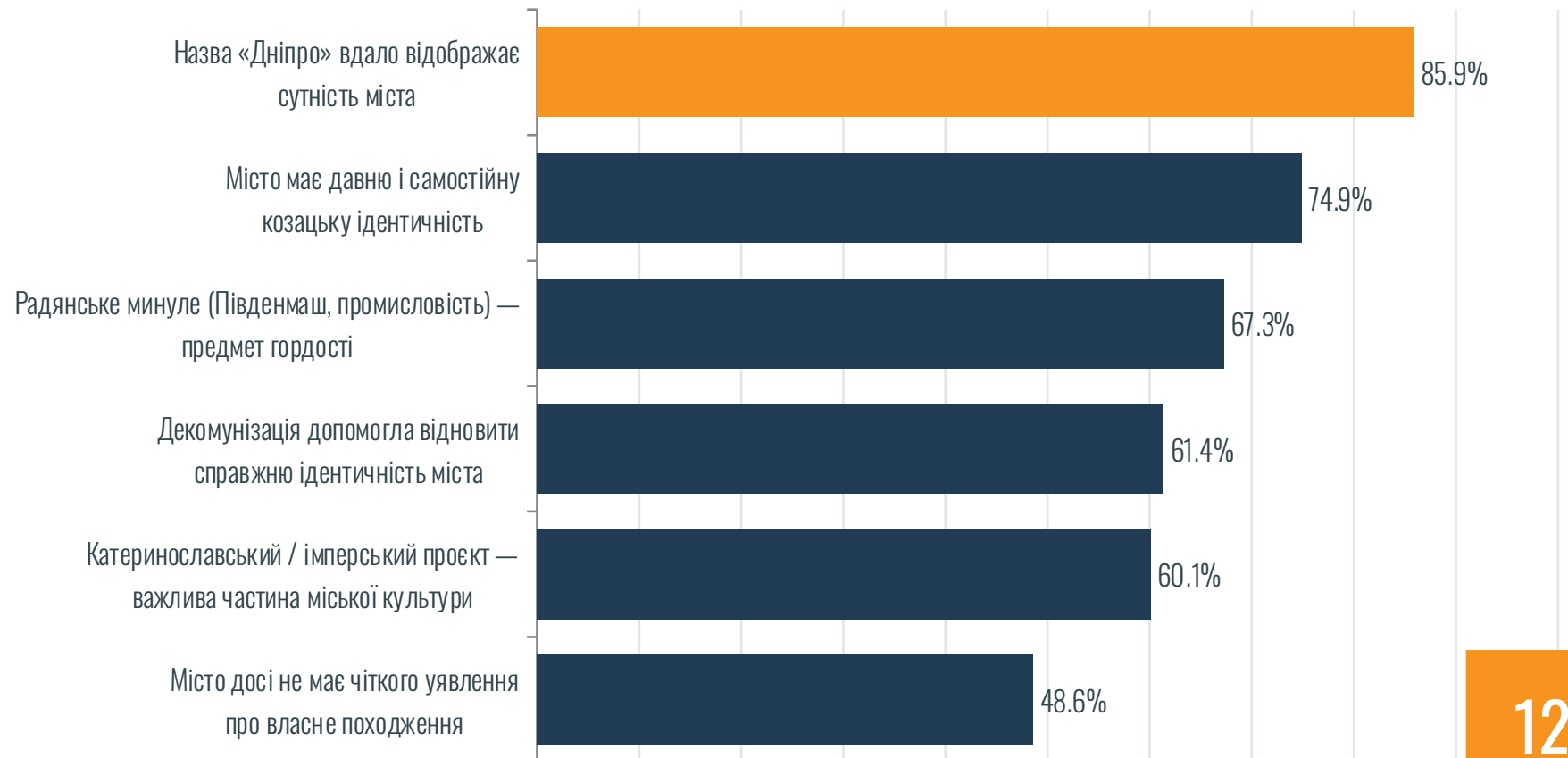
Майже половина погоджується, що місто не має чіткого уявлення про власне походження.

Основание города начиналось с закладка первого камня. И первый камень был заложен - это Преображенский собор... Существует два варианта. Есть казачество, которое возникло давно, с давних времён. Но именно город считается основанным. Сейчас это спорный вопрос

учасниця ФГ-4, 69 р.

Наскільки Ви погоджуєтесь з такими твердженнями про символічний простір Дніпра?

Частка згоди з твердженнями (оцінки 4 і 5 за п'ятибальною шкалою)

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

34,9% підтримують перейменування «за умови більшої уважності та залучення громади». У фокус-групах мешканці не знають, на честь кого перейменовано вулицю.

«Дело не в том, что я против переименования, а в том, что я - в честь кого переименована улица, честно говоря, я даже не знаю»

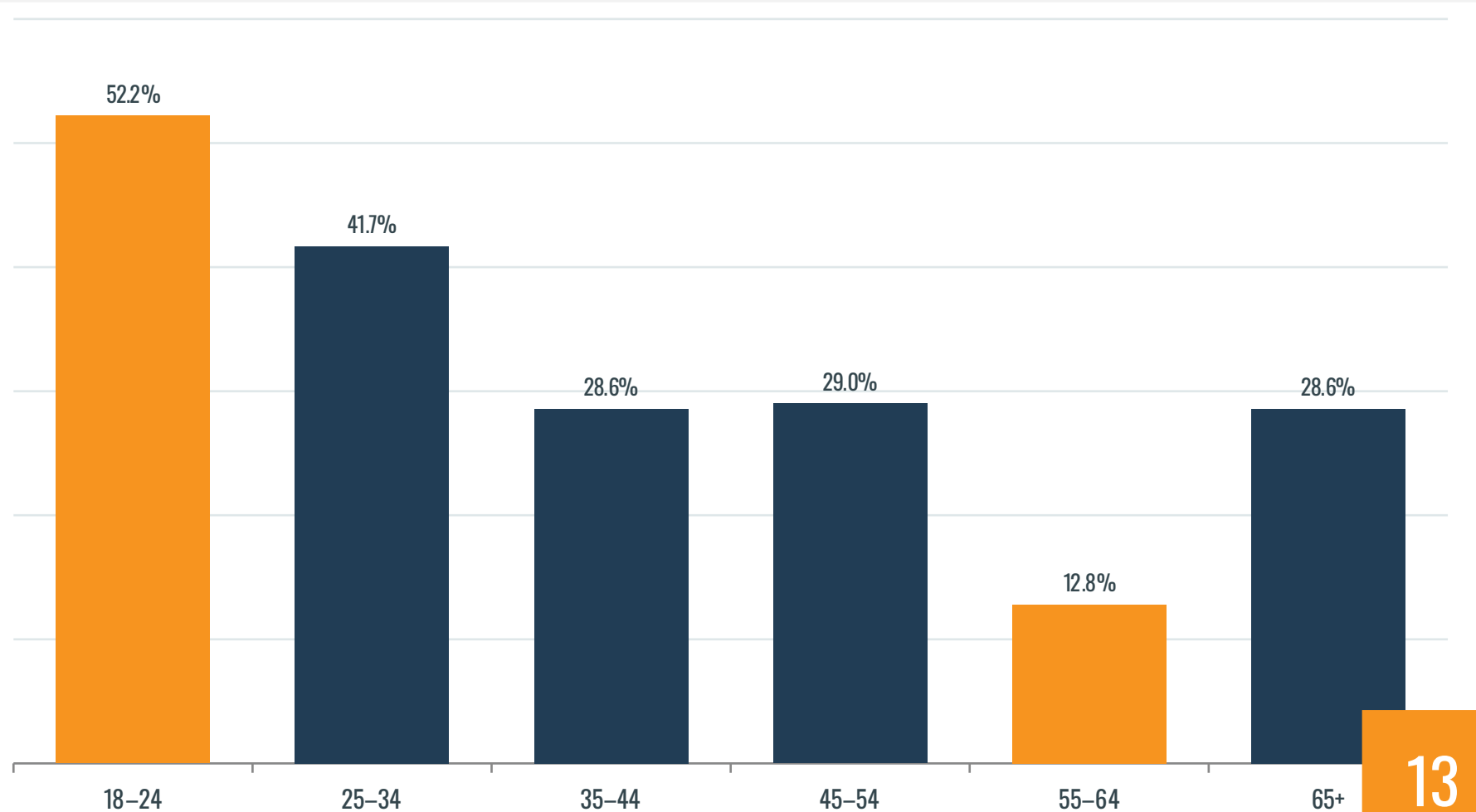
учасниця ФГ-4, 69 р.

«Перейменовали вулиці, особливо маленькі. Ніхто табличок не міняв... Повна дезорієнтація у місті»

учасниця ФГ-1, 70 р.

ЗАСНУВАННЯ МІСТА Й ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

Як Ви ставитесь до перейменувань вулиць, площ і районів у межах процесу деколонізації та декомунізації? (у розрізі віку)

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

Високий рівень травми для покоління 60+ (4-5 балів) і низький - для ВПО, молоді та ветеранів (1-2 бали). Патерн підтверджений у всіх восьми категоріях незалежно.

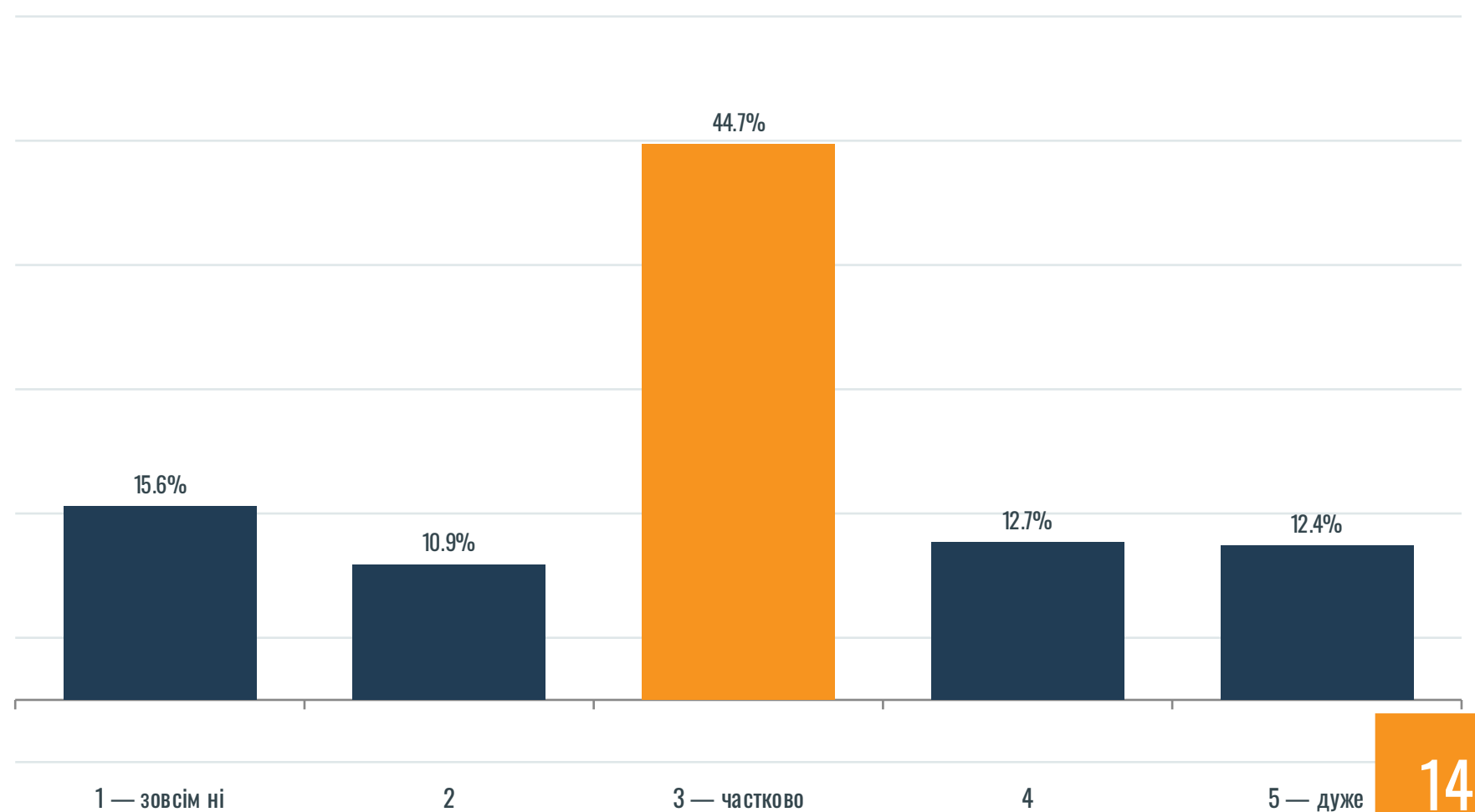
Практично жоден учасник не визнав перейменування травматичним для себе - але майже всі приписали цей досвід «людям старшого покоління».

«Дуже серйозну травму відчують ті містяни, які виросли в лоні російської культури, але при цьому зараз обрали проукраїнську позицію»

підприємець, EI-Біз-2

ЗАСНУВАННЯ МІСТА Й ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

Наскільки процес перейменувань в м. Дніпрі, на Вашу думку, є травматичним для мешканців?

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

ЗАСНУВАННЯ МІСТА Й ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

«Пам'ятники, не пов'язані з українцями, можна знімати і демонтувати, а архітектуру ні в якому разі не чіпати»

учасник ФГ-3, 24 р.

«Цей шлях руйнування - це якраз прецедент того, що ми теж тратимо цю історію, а за нас її напише хтось інший»

учасник ФГ-7, 32 р.

Однакове розрізнення незалежно відтворюють і мешканці, і експерти

1

Ідеологічно-політична символіка

Демонтаж

Пам'ятники вождям, герб УРСР, барельєфи з написом «Вся влада радам», серп і молот.

Консенсусна позиція в усіх фокус-групах і в більшості експертних категорій.

2

Архітектурна й культурна спадщина

Збереження з переосмисленням

Будівлі, мозаїки, монументальне мистецтво.

Архітектори систематично схилиються до збереження: категорія культури окремо фіксує втрату мистецьких, а не ідеологічних об'єктів.

3

Індустріально-технічна спадщина

Поза декомунізаційним переглядом

Ракетобудування, «космічна» ідентичність міста.

Питання демонтажу до цього шару в принципі не застосовується: 67,3% опитаних вважають промислове минуле предметом гордості.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

III

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

Дніпровська
міська рада

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

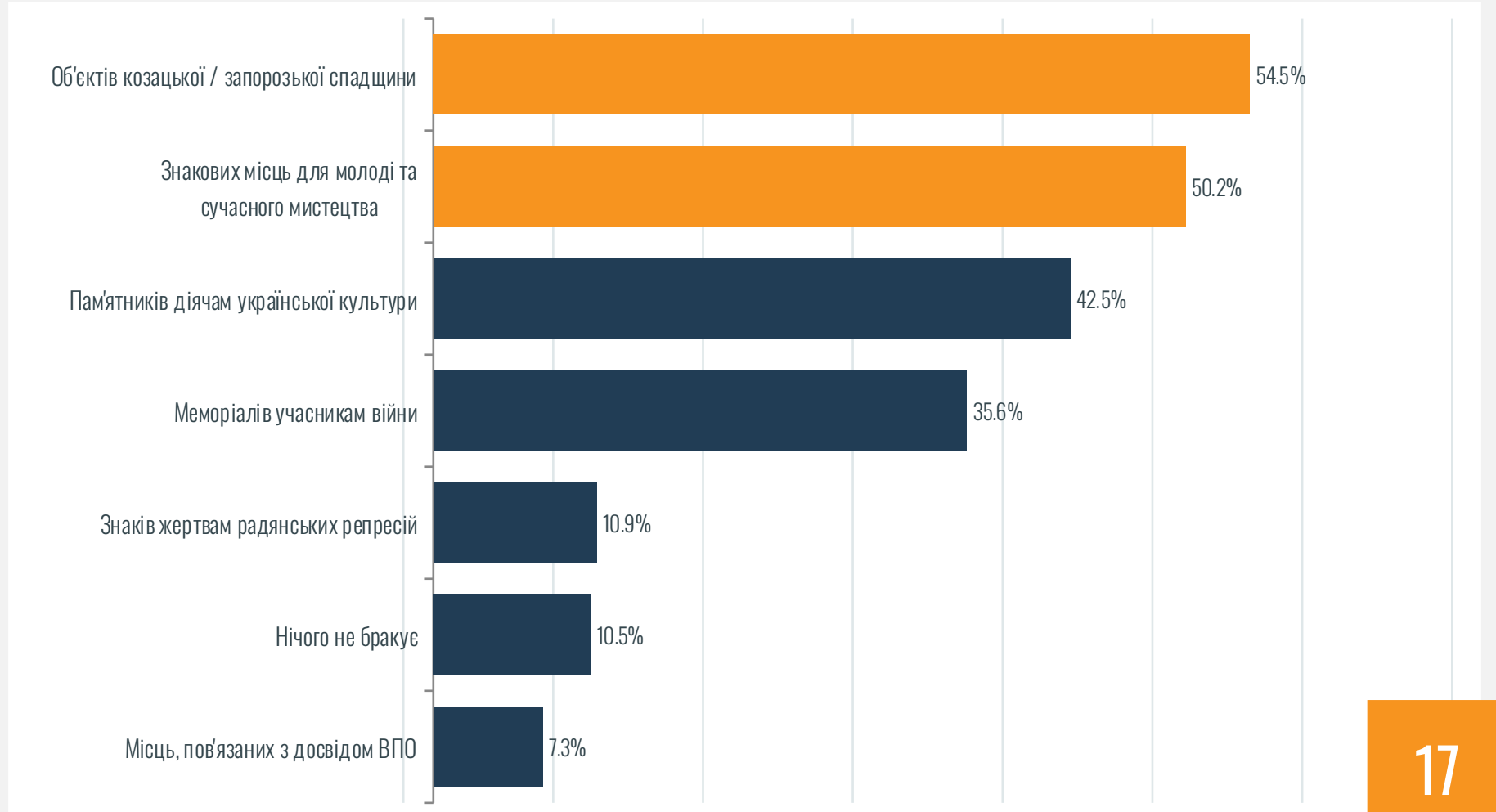
Історичний (козацька спадщина) і сучасний (місця для молоді та сучасного мистецтва) запити мають майже однакову вагу.

«Мені не вистачає якихось перформансів... репрезентації саме сучасного мистецтва»

учасник ФГ-7, 24 р.

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

«Яких типів символічних об'єктів у місті бракує?» (не більше 3 варіантів)

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

«Всі меморіальні рішення повинні бути відкладені... Окрім облаштування цвинтаря. А от якісь меморіальні комплекси, пам'ятники - це точно не треба робити зараз»

підприємець, EI-Біз-2

«Я, як переселенець, який втратив свою батьківщину... Більшість з нас мріє повернутися додому. Я б на сто відсотків залишив би це до закінчення війни»

журналіст, ВПО, EI-Жур-3

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

Оцініть важливість для Вас кожного з напрямів музейної діяльності (1 - зовсім не важливо, 5 - дуже важливо)

Позиція, спільна для більшості категорій

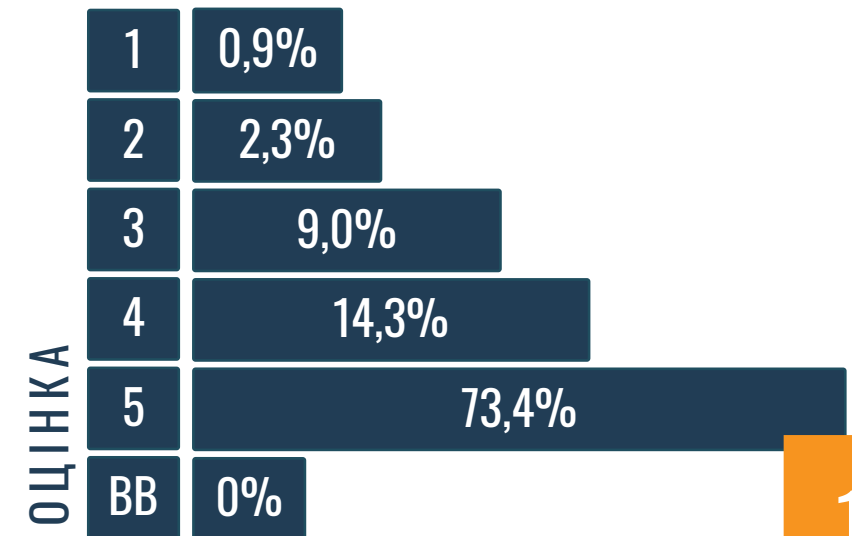
Збір свідчень, документування, тимчасові виставки - доречні вже зараз. Монументальні форми - після завершення війни. Виняток: облаштування військових поховань, яке визнається невідкладним.

Важливе розрізнення

Стриманість стосується меморіалізації воєнної повсякденності. Щодо вшанування загиблих воїнів позиція протилежна - його вважають недостатнім, а не передчасним.

73,4%

опитаних вважають документування подій російсько-української війни дуже важливим напрямом музейної діяльності - другий показник після козацької спадщини

18

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

«Хвилина мовчання мене дуже розчаровує в місті... В нас, якщо одна-дві людина зупиниться... а на вулиці немає ніякої системи сповіщення»

учасниця ФГ-6, 28 р.

Що фіксують дані

- Родини загиблих системно випереджають міські інституції: меморіали, мурали, перейменування на честь побратимів створюються власним коштом
- Офіційна реакція приходить пізніше і, за оцінкою самих родин, у гіршій якості
- Критику стихійних меморіальних стендів незалежно висловили три експертні категорії: музейна сфера, журналістика, ОМС

Алея Героїв в Дніпрі (стели)

Площа Єдності Новокодацького району

«Ми перші почали робити нашу площу в Новокодацькому районі. Батьки, родини, всі збирали гроші самотужки... Ми змусили нашу владу думати, нашу владу щось робити»

учасниця ФГ-3,
категорія «родини загиблих»

«Скажіть мені чесно, ви бачили хоча б одну людину, яка просто прогулюючись вулицею зупинилася біля цих портретів, окрім родичів?.. Вони відлякують»

експертка креативної індустрії,
El-Культ-2

«Зараз не можна ходити по музеях, по театрах... бо в нас тривога, тривога, тривога»

учасник ФГ-3, 61 р.

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

Розрив між знанням про мережу і практикою її споживання

Обізнаність про музеї міста

46,9%

не відвідували жодного музею міста протягом останніх двох років

Причини невідвідування (n = 129)

Брак часу	38,8%
Небезпека, воєнний стан	32,6%
Відсутність цікавих тематик	11,6%
Незнання про музеї та експозиції	7,8%

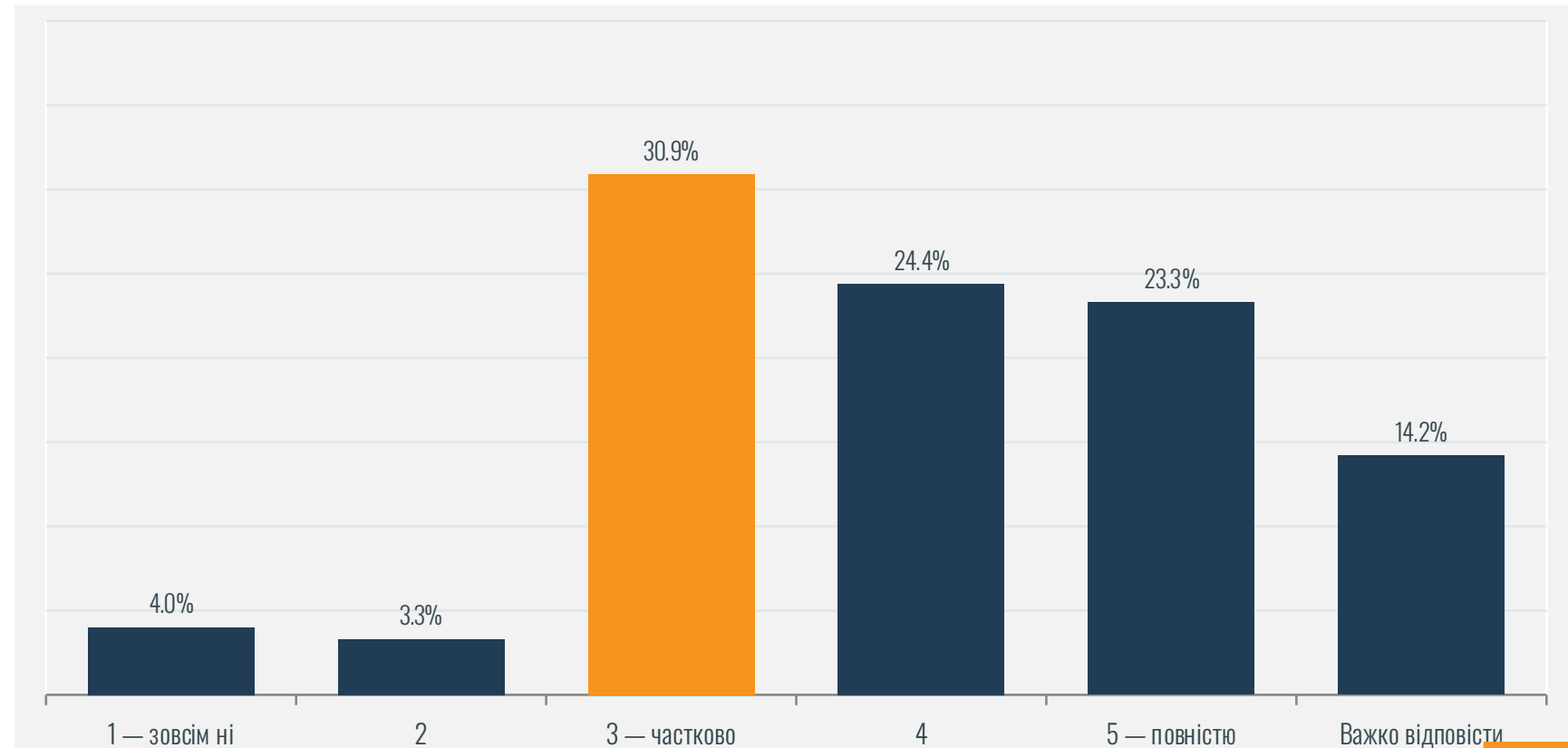
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

«В Меноре, в музее
Холокоста, надо отдать
должное... они объединили не
только тему Холокоста, но и
тему Голодомора тоже
осветили»

учасник ФГ-4, 69 р.

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

Наскільки, на Вашу думку, музеї м. Дніпра виконують функцію збереження та трансляції міської ідентичності?

Оцінка стримана: 47,6% дали 4–5 балів, 30,9% обрали середню позначку.

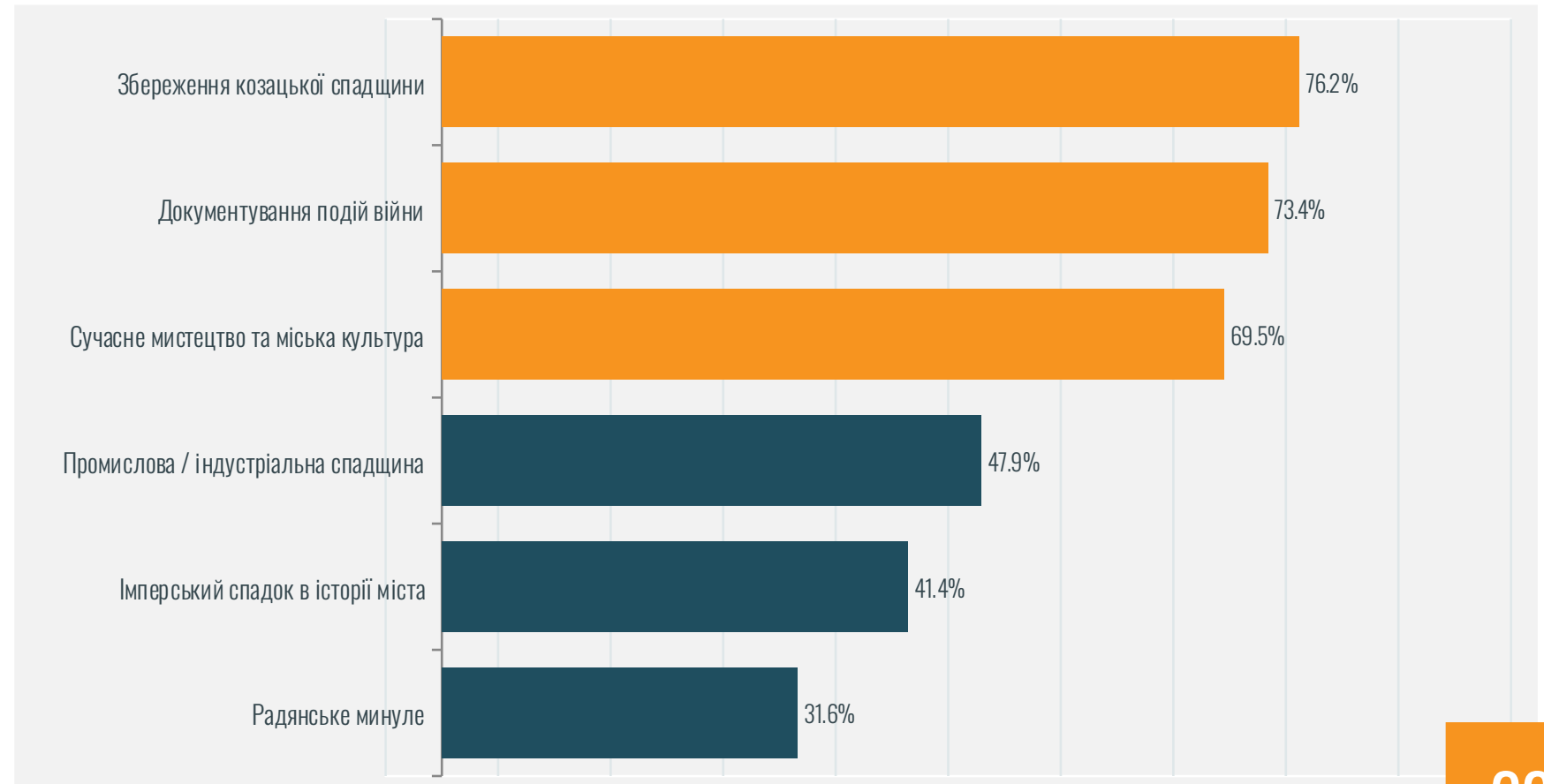
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

«Коли задіяні всі канали з
прийняття... то це було б
супер»

учасник ФГ-5

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

Оцініть важливість для Вас кожного з напрямів музейної діяльності (оцінка 5 - дуже важливо)

Радянське й імперське минуле не відкидаються: більшість оцінює їх на три бали й вище.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

Тема заснування міста - не має чіткого акценту в постійній експозиції; фахова робота з деконструкції міфу існує лише в лекційному форматі.

Воєнна сучасність - представлена переважно тимчасовими виставками.

ПАМ'ЯТЬ ПРО ВІЙНУ І МУЗЕЙНИЙ ПРОСТІР

Яких змін, на Вашу думку, потребує музейна сфера м. Дніпра? (оберіть не більше 3 варіантів)

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

IV

УЧАСТЬ, МЕХАНІЗМИ РІШЕНЬ, ПЕРСПЕКТИВА

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

«Опитування провели, але перейменували взагалі не по результатам цього опитування... Причому цієї назви, яку дали зараз, навіть не було в опитуванні»

учасниця ФГ-7, 32 р.

УЧАСТЬ, МЕХАНІЗМИ РІШЕНЬ, ПЕРСПЕКТИВА

Хто, на Вашу думку, має відігравати ключову роль у прийнятті рішень щодо змін символічного простору?

70,2%

не знали про публічні обговорення
перейменувань чи встановлення пам'ятників.
Знали, але не брали участі - 22,5%. Брали участь
- 7,3%

Міська рада посідає лише третю позицію.
Мешканці шукають фахове, а не
адміністративне обґрунтування змін.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРНИЦЬКОГО

Успіх залежить не від процедури, а від готовності конкретного посадовця. Це і є визначення відсутності інституційного механізму.

УЧАСТЬ, МЕХАНІЗМИ РІШЕНЬ, ПЕРСПЕКТИВА

Три моделі взаємодії влади й громади

1

Успішна низова консультація

«Я організовував двічі обговорення по перейменуванню вулиць... Мешканці пішли на зустріч, самі підтримали і запропонували за свій рахунок замінити всі вказівники»

учасниця ФГ-6

2

Інституційна зневага до ініціативи

«Ми мурал створили на площі, дуже великий, потужний... І він каже: "Мені краще пофарбувати в білий, сірий або чорний колір, і це буде пасувати цьому місту"»

учасниця ФГ-3, категорія
«родини загиблих»

3

Формальна участь через раду

«Громадська рада как раз обсуждал этот вопрос и вносил предложения... Предложения, которые я вносил, конечно, учли»

учасниця ФГ-4, 65 р., член
громадської ради

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ
ДМИТРА ЯВОРИЦЬКОГО

Дослідження було проведене соціологічною службою «SocioFocus+» (м. Дніпро, травень-серпень 2026 р.)

Науковий керівник: д-р політ. наук, проф. Кривошеїн Віталій Володимирович

Відповідальний виконавець: к.соціол. наук, доц. Гудзенко Олеся Зеновіївна

Виконавці: к.істор. наук, доц. Легеза Сергій Валерійович, к.філос.наук, доц. Вершина Вікторія Анатоліївна
фахівчиня соціологічної служби Топчієнко Аліна Сергіївна

